

«LES MONGES» EL COL·LEGI DE LES RELIGIOSES MERCEDÀRIES A PREMIÀ DE DALT (1890-1920)

A Premià de Dalt es conservava un record llunyà i difós de «les monges». Algunes famílies guardaven puntes i brodats que havien fet les àvies quan n'eren alumnes, o quan, de casadores, s'hi anaven a preparar els aixovars. Unes poques en servaven encara records vius. Des de la parròquia es va valorar important, tant històricament com pastoralment, de conèixer i fer conèixer el fet. El setembre del 2003, el mes de la Mercè, i coincidint amb la celebració dels 800 anys de l'inici de l'Obra de la Mercè, es va preparar una exposició-homenatge i l'estudi històric que es presenta, juntament amb la presència de les GG mercedàries. El poble en va recuperar la memòria.

Aquest treball, si bé té com a objectiu el coneixement de la vida del col·legi de les GG mercedàries a la parròquia de Sant Pere de Premià, es refereix també a una institució antiga de la parròquia, l'anomenada casa del Terçó, i aporta un testimoni de les fortes tensions entre les administracions civil i eclesiàstica a la segona part del segle XIX.

Les dades han estat preses dels arxius de l'Arquebisbat de Barcelona (ADB), de les RR mercedàries (AHRM) i principalment de la nostra parròquia (SPP, s'indica el número de caps, carpeta i document).

LA CASA DEL TERÇÓ

Des de fa un centenar d'anys, a Premià de Dalt es coneix com «la casa de les Monges», però en fa molts més que era coneguda i documentada com a casa del Terçó. Fins i tot a l'arxiu històric de les religioses mercedàries es diu que el col·legi de Premià de Dalt és al carrer Tarsó. La casa havia donat nom al mateix carrer.

«Terçó» és un nom antic, és «la tercera part d'un impost», segons el *Diccionari Alcover-Moll*, que posa com a exemple: «Un terso del deume de la parròquia de Queralls» (Capbreu de Ribes, any 1283, p. 60).

El delme que en època medieval es lliurava a l'Església es dividia en terços: per a l'obra del temple, per al sosteniment del clergat i per a la seu episcopal.

Aquest, doncs, deu ser l'origen del nom d'aquesta casa. Un document de 1891 diu: «No fué casa delmera sinó particular por más que en él se hubiesen percibido... por su dueño... la cuarta parte de las nueve de que era decimador el cura párroco... La casa pertenecía al beneficio de S. Antonio Abad, fundado en la Catedral (de Barcelona)» (SPP, c. 25, c. 10, d. 38) i l'administrava el capítol de canonges, anomenats de Sant Sever.

El 1740 una torrentada enderrocà la casa, i la reedificà el prevere Gabriel Martí, que aleshores era «tersoner» o beneficiari (V/ *Alcover-Moll*), segons consta en la inscripció de la façana. El seu obtentor gaudiria de la casa o de les rendes del seu lloguer, com era el cas en els anys 80 del segle XIX, que tenia un llogater al pis i un altre als baixos. A Premià hi havia un procurador de la casa, Pau Manent i Abril, que va tenir cura de l'administració fins a la seva mort, el 30 de gener de 1886 (SPP, «Llibre d'òbits», 10, foli 52, núm. 5).

A la mort de Pau Manent el benefici estava vacant, ja que també havia mort el darrer obtentor, mossèn Joan Pi, i el llogater dels pisos de dalt (SPP, c. 28, c. 20, d. 113), el senyor Genís Mayoral, que era secretari de l'Ajuntament, els va deixar al cap d'uns mesos; en no haver-hi administrador, deixà de pagar i diposità les claus a l'Ajuntament. Aquest fet provocà greus tensions, que manifesten com eren de poc fluides i de poca confiança en aquell temps les relacions entre l'Ajuntament, d'una banda, i la Parròquia i el Bisbat, d'altra.

L'ocasió van ser les Lleis de desamortització de béns de l'Església. Emparant-se en aquestes lleis, ja al 1873 l'Ajuntament havia sol·licitat del ministre d'Hisenda la cessió de la casa del Terçó per situar-hi les cases consistorials. La petició no degué progressar, ja que no hi ha cap referència en l'arxiu de la parròquia, sinó que els documents fan esment de la inscripció de la casa en el cadastre (de 1851, 1855 i 1858 a nom dels canonges, i de 1862 del beneficiari Josep Feliu i Molins). (La desamortització afectava els béns dels ordes religiosos, però no solia afectar els del clergat secular i els particulars).

Pel juliol de 1887 el Bisbat nomenà nou rector mossèn Esteve Mas i Martí, que era fill d'Argentona i tenia cinquanta-set anys. Al poc temps d'arribar, l'alcalde li indicà que demanés al bisbe el nomenament d'un nou administrador per al Terçó, a fi de poder-li lliurar les claus que eren a l'Ajuntament. En data de 25 d'octubre de 1887, el bisbe va signar el nomenament pel qual feia mossèn Mas «administrador de los bienes y derechos que radiquen en la parròquia de San Pedro de Premià pertenecientes a beneficios vacantes de esta Catedral...» (SPP, 28/24, 158).

El 5 de desembre de 1887, l'alcalde Salvador Orriols envià un ofici a mossèn Mas, que havia presentat el seu nomenament, responent-li que, havent debatut la qüestió, l'Ajuntament unànimement s'havia decidit per la proposta del regidor Ramon Riera, que afirmava que el nomenament d'administrador no significa títol de propietat. S'havia decidit a guardar les claus mentre no es demostrés el dret de propietat (SPP, 28/21, 124).

El 21 de desembre mossèn Mas va escriure el vicari general de la diòcesi manifestant-li que no tenia esperança de resoldre la qüestió. N'havia parlat amb l'alcalde, i aquest fins i tot li havia dit: «Voldria ser en temps de revolució per apoderar-me de la casa del Terçó», i que en indicar-li el capteniment baix de l'Ajuntament, li respongué: «Tenim les claus, quan surti un amo se li lliuraran» (SPP, 28/22, 137).

El 24 de desembre el vicari general Francesc De Pol responia interpretant aquesta negativa com un «verdadero despojo con circunstancia de abuso de autoridad», i que «en caso de nuevo atropello estoy dispuesto a perseguirlo criminalmente» (SPP, 28/24, 154). I el 26 de desembre escrivia: «Tomo grave disposición, temo la casa perdida para la Iglesia... proceda al desjarreamiento... ante testigos» (SPP, 28/22, 142).

El 5 de gener de 1888 l'alcalde va escriure el rector que hi havia hagut un malentès: «Les claus les donarem al propietari». I com per donar-hi veracitat, afegia: «Ho comunicarem al governador» (SPP, 28/21, 125). Però el 21 de gener, Francesc De Pol insistia: «Hágalo cuanto antes!» (SPP, 28/22, 139).

El 24 de gener de 1888 el rector, complint l'ordre del vicari general, en presència del jutge, testimonis i una parella de mossos d'esquadra, féu espanyar la porta, ocupà la casa i féu posar-hi un pany nou (SPP, 28/21, 129).

El 12 de juliol de 1888 mossèn Mas nomenà notarialment, com a apoderats dels béns dels quals era administrador, els procuradors Eduard Labori, de Mataró, i Josep Draper, de Barcelona (SPP, 28/24, 158). Es procurà en va recuperar les mesades no pagades per Genís Mayoral, i s'hagué d'apel·lar el jutjat, el del poble i el de primera instància de Mataró, que obligaren a pagar els endarreriments (sentència de 22 de gener de 1889) (SPP, 28/20, 120). Però els problemes per la casa encara no havien acabat.

EL COL·LEGI DE LES MONGES

Motivacions per posar una escola religiosa al poble

En una carta de 22 de març de 1888, el vicari general Francesc De Pol escrivia mossèn Mas que, quan volgués, «pase para tratar de las obras que Usted pretende hacer en el Terçó» (SPP, 28/22, 140).

La iniciativa, doncs, de fer un col·legi religiós sembla que va néixer de mossèn Mas, que més endavant, en el document en què dona compte de la inauguració, exposava el motiu: promoure «la enseñanza religiosa por la mediación y eficaz influencia de la esposa y de la madre, se establezcan para lo venidero las virtudes en hogar doméstico y para que desaparezca el escepticismo más que teórico práctico que desgraciadamente predomina en este pueblo como en muchos otros límites» (SPP, 25/10, 38).

Amb aquests motius, durant el segle XIX arreu de Catalunya hi hagué una veritable florida de congregacions religioses, dedicades a l'educació cristiana de les noies i també de congregacions assistencials. El govern de l'Estat les veia bé, davant la necessitat de promoure i estendre la instrucció i l'assistència a malalts i pobres.

Es feren tractes amb l'institut de les GG terciàries mercedàries –o mercedàries missioneres– fundat el 30 d'agost de 1860 a l'aleshores poble de Sant Gervasi de Cassoles. Havia estat promogut per la jove barcelonina Lutgarda Mas i Mateu, amb el suport del mercedari P. Pere Nolasc Tenas. En aquell moment, les mercedàries s'estenien pels pobles de l'entorn de Barcelona.

Obres per al col·legi

El 26 d'abril de 1890 l'Ajuntament, presidit per l'alcalde Vicenç Pi, va donar permís d'obres per restaurar la casa del Terçó, arranjant l'interior i revocant la façana (SPP, 28/21, 127).

Mossèn Esteve Mas va fer una crida a la feligresia demanant com a «subscripció voluntària» l'aportació de diners i de mobles per al futur col·legi. Hi participà força gent (SPP, 25/11, 47). Es conserven documents relatius a aquestes aportacions voluntàries i també factures de l'obra i de l'equipament de la casa (SPP, 25/11, 46, 43, 42 i 28/23, 145). Trobem un plec, des del 6 de maig de 1890 al 19 d'agost de 1892, que conté trenta-cinc documents entre factures i rebuts, per a l'obra i l'equipament del col·legi/convent: paleta, fuster, vidrier, pintor, taules per escriure i per a les cambres de les monges, llits, plats, planxes...

També es constituí una junta protectora del col·legi, presidida pel rector (SPP, 25/10, 38). El bisbe de Barcelona, monsenyor Jaume Català i Albosa, estigué al corrent de tot i donà el beneplàcit al projecte.

El 28 d'agost de 1890, quan ja estava tot preparat, la superiora general de les mercedàries, sor Montserrat Domènech, signà una instància al bisbe de Barcelona sol·licitant la destinació de cinc religioses a Premià. Acompanyà la instància amb el text del conveni acordat. El bisbe ho autoritzà, signant el decret el 29 d'agost de 1890 des de Sant Julià del Montseny –vacances o visita pastoral, i urgència– (ADB, sèrie Religiosos, núm. 104, 1863-1919).

Inauguració en el Terçó de la casa religiosa i el col·legi

El 31 d'agost de 1890 es beneí el convent i el col·legi. Sor M. Dolors Riu, secretària general de l'institut, per delegació de la superiora general, hi establí cinc religioses, una amb càrrec de superiora. A l'acte, hi assistiren el rector i feligresos (ADB, sèrie Religiosos, núm. 104, 1863-1919).

La inauguració comptà amb l'acceptació de bona part del poble, menys de l'Ajuntament, que es negà a assistir-hi; més encara, va promoure un expedient de

denúncia pretenent que la casa del Terçó estigués compresa en la Llei de desamortització i amenaçant amb la seva confiscació. Per aquest motiu, el rector i la junta acudiren al bisbe per demanar protecció i indicant les raons que, al seu parer, exclouen la casa de la desamortització (SPP, 25/10, 38).

El col·legi seguí. Més endavant, amb data de 12 de febrer de 1903, la Delegación de Hacienda de Barcelona envià un ofici (foli 231, núm. 69) al bisbe de Barcelona, el cardenal Casañas, notificant que la Delegación General de Propiedades y Derechos del Estado retorna la sol·licitud de cessió de la casa del Terçó feta per l'Ajuntament de Premià, ja que apareix inscrita a nom de la Comunitat de Canonges de Barcelona (cadastre de 1851, núm. 38) i de Josep Feliu i Molins (cadastre de 1862). I està inclosa en l'Inventari de Béns del Clergat, al núm. 120 del tom 1r (SPP, 28/21, 130).

El rector Esteve Mas i Martí no ho pogué veure, ja que, després de malaltejar tot l'any 1892, morí a Premià de Dalt el 9 de desembre de 1892 («Llibre d'òbits» 10, foli 95v, núm. 23), i fou enterrat al cementiri del poble, al nínxol 3, illa 2, on una làpida amb un bonet el recorda (SPP, 29/35, 210).

Tot aquest penós afer ha d'explicar-se per la política de l'època, la manca de registres de la propietat i els tics que arrossegaven tant la societat com l'Església. Per a un treball complet caldrien unes quantes hores més per capbussar-se en els arxius de l'Arquebisbat de Barcelona, on hi ha tot el plec de documents sobre l'afer del Terçó, i en l'arxiu municipal de Premià de Dalt, que conté tota la qüestió des de la perspectiva de l'Ajuntament. Sortosament, la història hi ha girat full.

La vida del col·legi

Tenim poques dades, ja que no solen constar a l'arxiu de la parròquia; al del Bisbat hi ha només les essencials, i l'arxiu històric de les religioses mercedàries (AHRM) va ser destruït durant la revolta de 1936. Comptem, tanmateix, amb els testimonis de dues exalumnes i de familiars d'exalumnes.

Inaugurat el 31 d'agost de 1890, el dia 1 de setembre les religioses començaren les classes amb quaranta-una alumnes: trenta-cinc retribuïen l'ensenyament i sis eren gratuïtes. Per la història de la congregació, es coneix aquesta disposició de les mercedàries a posar-se de seguida a la feina (AHRM). Sabem el nom de dues de les religioses fundadores: Maria Eulàlia Mallol i Maria Rosa Taribo. Una nota específica que les religioses eren sis (AHRM).

El 1891 el bisbe de Barcelona va realitzar visita pastoral a la parròquia. Va trobar correcte tot el referent al convent i col·legi (ADB, Visites pastorals), i va cedir la casa per tres anys a les monges mercedàries. En acabar aquest temps, de paraula, els va dir que seguissin ocupant-la mentre no els digués el contrari. Per això elles pagaven la contribució sota el nom de Josep Feliu i Molins, obtentor del benefici el 1862, segons nota del rector de la parròquia, de 28 de febrer de 1903 (SPP, 28/21, 131).

L'any 1891 el rector mossèn Esteve Mas segregà una parcel·la de l'hort de la rectoria per al servei del convent (SPP, C. 28/...).

Després de la mort de mossèn Mas, el 9 de desembre de 1892, un dels seus marmessors afirmava en un document que per seguir les almoines amb què cada any ajudava el col·legi de GG mercedàries, els feia deixa de dues làmines del Tresor de la Illa de Cuba, de 500 pessetes cada una (SPP, 28/25, 161.2).

El 7 d'agost de 1893 moria, d'una hemorràgia cerebral, la *comendadora* (superiora) de la casa, la mare Consol (en el món Anna) Molas i Costa (SPP, «Llibre d'òbits», 10, foli 97v).

Les expectatives no devien ser prou bones, ja que l'acta del capítol general de les religioses, de 22 d'agost de 1894, afirma: «Conviene dejar el Colegio de Premià tomando en consideración las dificultades que se presentan por la escasez de recursos espirituales y corporales» (AHRM).

Tanmateix, el col·legi continuà. El 1895 es llegia a la *Crònica de la casa de Martorell*: «...Sale de Martorell con destino a Premià y para ser superiora de la casa, Sor Mariana Medalla» (AHRM).

En els documents de la visita pastoral de 29 de novembre de 1902, hi consta que les monges «no tienen capilla ni oratorio». També que a l'institut d'ensenyament elemental de les mercedàries concorrien unes cinquanta nenes. Els altres col·legis de primària del poble eren un de trenta-cinc nens i un altre de trenta-tres nenes (ADB, Visites pastorals, caixa 101).

El dia 1 de març de 1904, sor M. Dolors Riu (superiora general de 1894 a 1909) signà una sol·licitud al bisbe perquè autoritzés la capella, que havia estat preparada per a «fomentar la espiritualidad de religiosas y alumnas». El rector, mossèn Cristòfol Rubirosa, informà favorablement amb data de 13 de març. I el bisbe de Barcelona, el cardenal Casañas, l'autoritzà el 16 de març de 1904 (ADB, Oratoris semipúblics suprimits, 2, J-R).

En una estadística sobre escoles consta que l'any 1910 assistien al col·legi de les mercedàries unes cinquanta nenes (ADB, S. Parròquies, SPP).

El 31 d'agost de 1915 es celebrà el XXV aniversari del col·legi. Es conserva l'estampa recordatori (SPP, 28/24, 146).

La visita pastoral de 1917 només dona notícia de l'existència del col·legi dirigit per les mercedàries (ADB, VP, c. 101).

El 1919 hi ha quatre religioses i trenta alumnes (AHRM).

Finalment, en l'acta del capítol general de la congregació de 1926 consta que:

«Pasó luego la Rma. Madre General a dar cuenta del levantamiento de la Casa de Premià, cuyo acuerdo había sido tomado en el anterior generalato y que se llevó a cabo el día 15 de octubre de 1920, después de un año aproximadamente de su acuerdo, para ver si podía aún evitarse; leyéndose los documentos despachados para el efecto» (AHRM).

Una religiosa del poble: Maria Riera i Riera

Fruit de la tasca i l'exemple de les monges és la vocació de l'alumna Maria Riera i Riera, que va entrar com a postulant el 1898, vesti l'hàbit com a novícia el 1899 i professà el 8 de juny de 1901 amb el nom de Maria del Sagrat Cor (ADB, S. Religioses, c. 104, 1889-1908). El seu pare, Joan Riera, donà a l'institut de la Mare de Déu de la Mercè, com a dot de la seva filla, la quantitat de 2.500 pessetes, segons es desprèn d'un rebut signat per sor M. Dolors Riu el 15 de juliol de 1901 (arxiu particular de Can Riera). Havia de ser una dona amb molta personalitat, ja que el 13 de desembre de 1902 fou enviada com a *comendadora* (superiora); juntament amb sor M. Eulàlia Mallol, a obrir un nou col·legi a Llavanes (AHRM, *Història de l'Institut*).

El 1914 se li concedí des de Roma l'autorització per tenir un doble càrrec: formar part del consell de la congregació i ser, alhora, superiora del convent de Sant Gervasi, la casa mare. També va ser superiora del col·legi de Martorell, la segona fundació de les GG mercedàries, que encara subsisteix. Es conserven tres cartes seves des de Martorell: de 1932, del Nadal de 1935 –en la qual donava a entendre problemes de salut– i de gener de 1936. Va morir a Barcelona, a l'hospital, el 1937. Degué vetllar de manera especial el seu col·legi de Premià, com sembla desprendre's de la referència que trobem en la *Història de l'Institut de les Mercedàries*, on es diu erròniament que «por mediación de ella se fundó allí un colegio» (AHRM).

Els records vius d'exalumnes i familiars

Les exalumnes Maria Fuxet i Corominas i Anna Riera i Boatella, a més de donar-nos la vivència d'un gran record i d'explicar-nos l'alegria de les nenes amb les monges, ens han donat els noms de dues de les germanes: Carmen i Maria Providència (la majoria ens són avui desconegudes), i ens han descrit els llocs del col·legi. La casa, sortosament, ha canviat molt poc.

La planta

Entrant, ens trobem en un corredor; a mà dreta hi havia el rebedor o despatx, amb una gran imatge (als ulls d'un infant). La sala gran que segueix i que dona a la façana era la classe de les grans, on hi havia dos bancs, i la mestra solia estar en un angle, al fons, a la dreta. A l'angle esquerre hi ha l'accés a la capella (una habitació allargada paral·lela al torrent); l'arc de l'alcova va ser enderrocat en les obres de restauració de 1999, i hi ha persones que encara recorden el cel estelat pintat al sostre; a l'interior de l'antiga alcova, al terra, es pot distingir el lloc on

hi hagué l'altar. Entrant, a mà esquerra, hi havia el menjador de les nenes, que encara conserva la finestreta practicable per passar el menjar des de la cuina. Una porta, a l'esquerra d'aquest menjador, dóna pas a una habitació, amb finestra de reixa donant al carrer i portal donant al pati, on hi havia una tarima escalonada, que era la classe de les petites. Al fons del corredor d'entrada, una porta tancava el pas a la clausura, on les nenes no entraven. Hi ha una habitació petita; l'obertura des de la cuina, igual que l'anterior, manifesta que era el menjador de la comunitat, i potser servia també de sagristia, ja que des d'aquí s'accedeix a la capella, pel costat de l'altar. La cuina es conserva al mateix lloc, i, al costat, el pou.

La planta superior o golfes

Des del corredor d'entrada, una porta tanca l'escala per la qual s'accedia a la planta superior. Era clausura. La porta tindria també la funció de protegir del fred o calor del sotateulada la planta on hi havia l'escola. La sala gran, que dóna a la façana, era el dormitori de les monges (fins a les obres de reforma de 1999 encara existien les cel·les, i s'hi pot veure en les parets i el terra els senyals dels envans que les dividien). La sala del darrera seria la sala d'estar, que es troba a totes les cases de religioses mercedàries.

Els baixos

Tot el baix del casal, que en temps anteriors era el celler o magatzem agrícola, servia de sala de recreació. Les religioses, amb uns taulons, hi arranjaren un teatre per a les nenes. Finalment, com ara, al darrera hi havia el pati.

* * *

També s'han pogut conèixer trets importants de l'escola i de les monges gràcies a records i testimonis de familiars de les exalumnes següents:

Eulàlia i Júlia Boatella, familiars de Maria Riera, l'alumna que entrà a l'institut de les RR mercedàries.

Maria Comas i Riera (1902-1994). La seva família va recollir fins a setze poesies que ella havia après i recitat en diverses ocasions –probablement en les vetllades organitzades a la sala d'actes dels baixos de l'escola–, i que denoten un estil d'educació. Són textos religiosos (*L'Anunciació* o *la Cadenera*), apologetics (*El fill del fuster*, en prosa), morals i de vida familiar (*La pubilla de cal Roig*, *Les noces*, *La Rosó*, *El primer petó al front*, *El vell*, *La mort de l'àvia*), juvenívols (*La caputxa catalana*), socials (*La pubilla de can Pi*), patriòtics (*La Pàtria*, *El brau*), de felicitació (*El bateig d'en Jaume*), d'humor (*El país de Xauxa*), i per saludar el bisbe (en castellà).

Maria Golart i Chinchilla, que tota la vida va manifestar-se contenta que les monges l'haguessin ensenyat a «parlar bé i fer bona lletra»; que va tornar a les monges per preparar l'aixovar de la seva filla i que acudia a demanar-les consell.

Jacinta Mas i Gurguí, molt afecta a les religioses, amb les quals va mantenir una relació molt profunda. S'hi va fer l'aixovar i va tornar-hi a cosir un cop casada. Va seguir visitant-les i escrivint-les fins força anys després que haguessin marxat del poble.

Isabel Pou i Fàbregas i les seves germanes, Teresa i Rosa, que baixaven i pujaven a peu de dalt de la muntanya de Sant Mateu fins a l'escola, ja que els pares eren masovers de Can Riera. Mostra de l'interès tant dels pares com de les nenes per l'escola. Per elles sabem que es feia un concurs de catecisme, amb una nina per premi. També se sap que es feia la festa de final de curs, amb exposició dels treballs de les alumnes i lliurament de les notes. En ocasions, aquesta festa es va fer a la plaça de la vila amb assistència de l'alcalde i les autoritats, i en aquest cas eren els qui lliuraven les notes a les alumnes.

I també per l'exposició-homenatge promoguda per la parròquia, amb la col·laboració del Museu de Premià de Dalt, on a més de labors de les alumnes a dalt esmentades, s'hi mostraren treballs de Mercè Alberch, Paquita Albert i Pi, Eulàlia Comas i Riera, Maria Mas i Gurguí, Mercè Montalt, Ramona Riera, Teresa Riera i Tay i Àngela Vergés. Les fotografies exposades van demostrar el nombre d'alumnes dels millors moments. L'exposició va ambientar-nos en l'escola, i ens va fer conèixer l'atent i delicat treball de costura que es feia a «les monges», des dels alfabetos de punt de creu de les escolars, fins als preciosos brodats, puntes o cobrellits de ganxet que feien per als seus aixovars les noies casadores.

Ultra els documents i els materials, el testimoni de les famílies manifesta que les religioses no solament ensenyaven de lletra i labors, sinó que també realitzaven un treball social remarcable. De guarderia, per a nenes molt petites de mares que anaven a treballar i que de bon matí les deixaven a l'escola, on les monges els donaven el dinar i les mares les recollien acabada la jornada de treball; d'aquestes, algunes eren gratuïtes. De preparació per a la llar, fora de l'horari lectiu, atenent les noies casadores que hi anaven a fer l'aixovar, i fins a noies ja casades que seguien anant-hi a cosir. Amb unes i altres feien tasca d'educació i acompanyament d'amistat i religiós. Es dibuixa, doncs, una comunitat de germanes amb molta disponibilitat. Testimonis reiteradament confirmats diuen que «no tenien horari».

Una comunitat de religioses de vida senzilla. La seva economia era escassa, ja que el nivell d'algunes famílies era humil. Per aquest motiu, hi havia famílies que col·laboraven en l'economia del convent, com així consta d'una que es feia càrrec d'un dels pagaments de l'escola; altres els oferien donacions en espècies, que elles, que «eren molt caritatives», no dubtaven a compartir amb famílies necessitades quan calia.

Una comunitat d'actitud cordial i familiar. Era tal la bona entesa amb les alumnes, que era ben normal que els diumenges a la tarda aquestes anessin a passar estones amb elles. De fet, varen saber inculcar una sòlida formació humana i cristiana a les alumnes, i n'és una prova l'amistat que moltes d'elles conservaren amb les religioses al llarg de la vida.

La marxa del poble

Si ja al 1894 es parlava de «dificultades que se presentan por la escasez de recursos espirituales y corporales», la *Història de l'Institut*, en referència al col·legi de Premià, afirma: «Muchas vicisitudes pasaron en él las religiosas, hasta que viendo que el fruto de sus desvelos era casi nulo, se suprimió el Colegio el año 1920» (AHRM). No especifica més. Fóra principalment deguda a l'encallament i disminució de l'escola? De fet, al llarg del segle xx, els col·legis religiosos han trobat dificultats per mantenir-se en els pobles petits i els han anat deixant. Sembla també, penosament, que en el darrer temps hi hagué tensions amb el responsable de la parròquia. Fos el que fos, la nota de la congregació reflecteix decepció; si bé hi han dedicat molt d'esforç, no han aconseguit el fruit que esperaven, sinó més aviat contratemps. Així les monges van deixar Premià. Disgust per a alguns. Tanmateix, el fruit del seu treball perdura, com s'ha pogut veure en l'entusiasme i l'afecte que ha desvetllat l'exposició, i es pot comprovar encara més en la vida cristiana d'un nombre de famílies.

Se sap que el dia abans de la seva marxa, les alumnes més grans van estar al seu costat com a mostra d'estima i agraïment. De bon matí, silenciosament, les monges van marxar del poble. Per això, avui, la comunitat parroquial entén l'exposició-homenatge com una justa reparació.

CLOENDA

Des d'aleshores, al poble, la casa del Terçó és coneguda també com la casa de les Monges. Avui fa les funcions de casal parroquial.

Potser fou degut a haver-hi hagut el col·legi, que en els anys trenta els PP mercedaris, buscant de crear un noviciat a Catalunya per promoure l'expansió de l'orde, van demanar al Bisbat el santuari de La Cisa. El rector que hi havia a la parròquia va manifestar-s'hi en contra, considerant-ho impopular en aquell moment, ja que tot just s'acabava de resoldre un altre contenciós entre l'Ajuntament i la parròquia, precisament sobre el santuari, i que l'havia tingut tancat des de 1919 a 1924 (SPP). Encara, entorn de 1960, la reverenda M. Assumpta Bayó, general de les RR caputxines de la Mare del Diví Pastor, buscant on posar el noviciat de la seva congregació, va visitar el rector de la parròquia, mossèn Manuel Rigau, per conèixer les possibilitats de l'antiga casa de les Monges.

L'exposició ha estat un homenatge a les monges, i també a les alumnes, mares i àvies de força famílies del poble. Contemplant-hi «els tresors de les àvies», vam poder adonar-nos de com aquelles, «quan eren xiquetes, venien aquí a costura i a aprendre de lletra».

Josep Colomer i Busquets
Rector de Sant Pere de Premià
Setembre 2003. Any de la Mercè

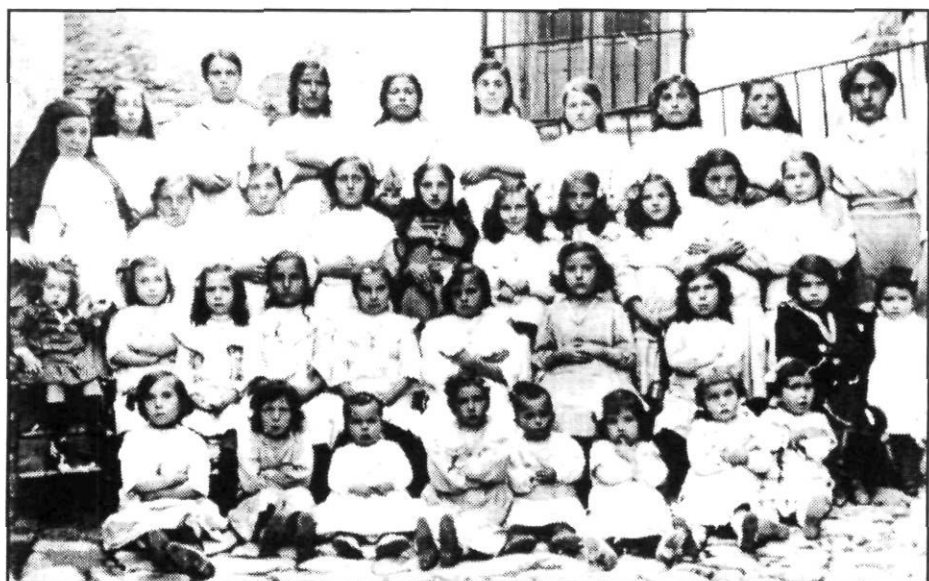
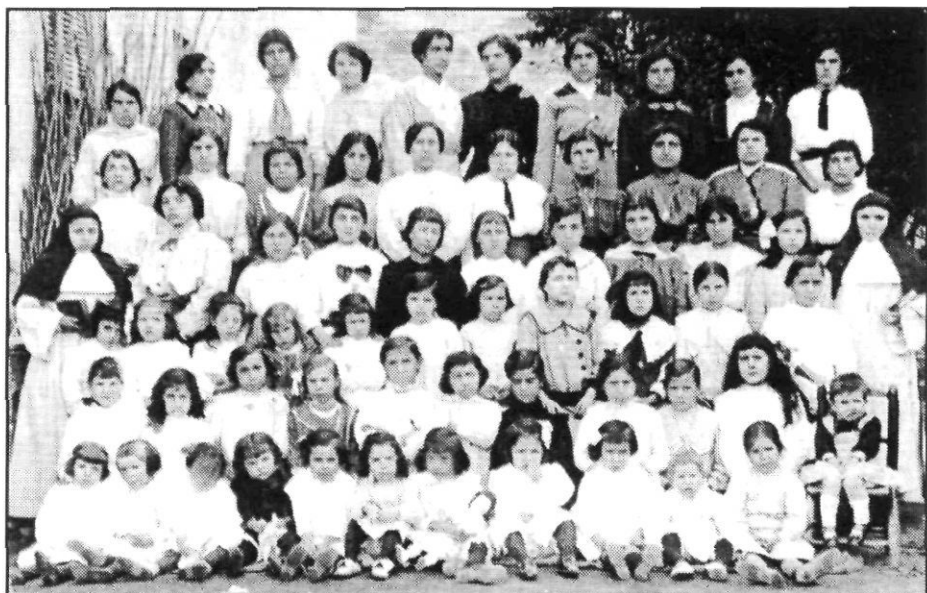

La casa del Terçó, a redós de la parròquia, a la primera meitat del segle xx.
(Fotografia de l'arxiu Pujol-Villà-Puig, de Premià de Dalt).

Grups d'alumnes.

(Fotografies cedides per Jacinta Mascaró i Mas).

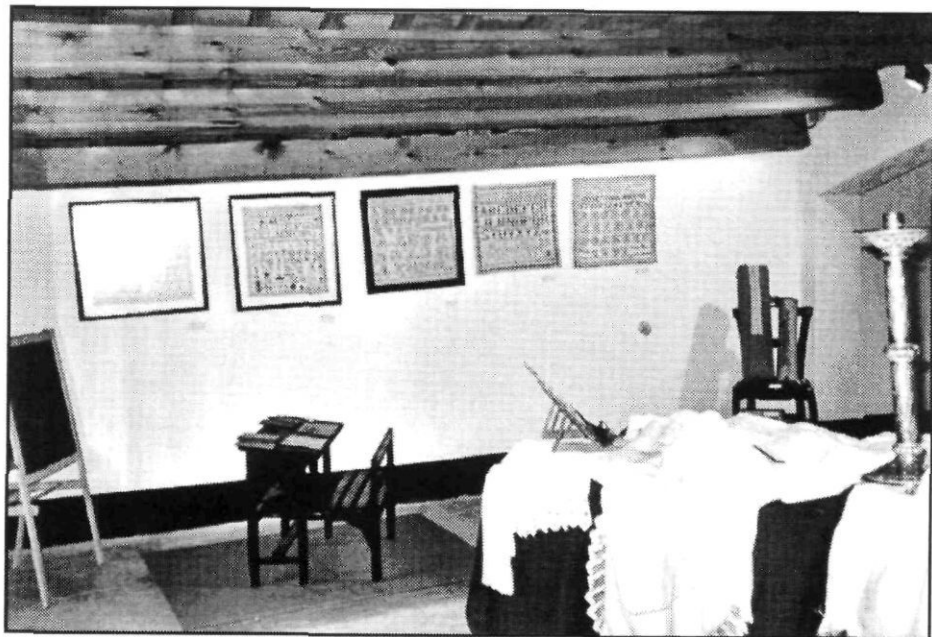
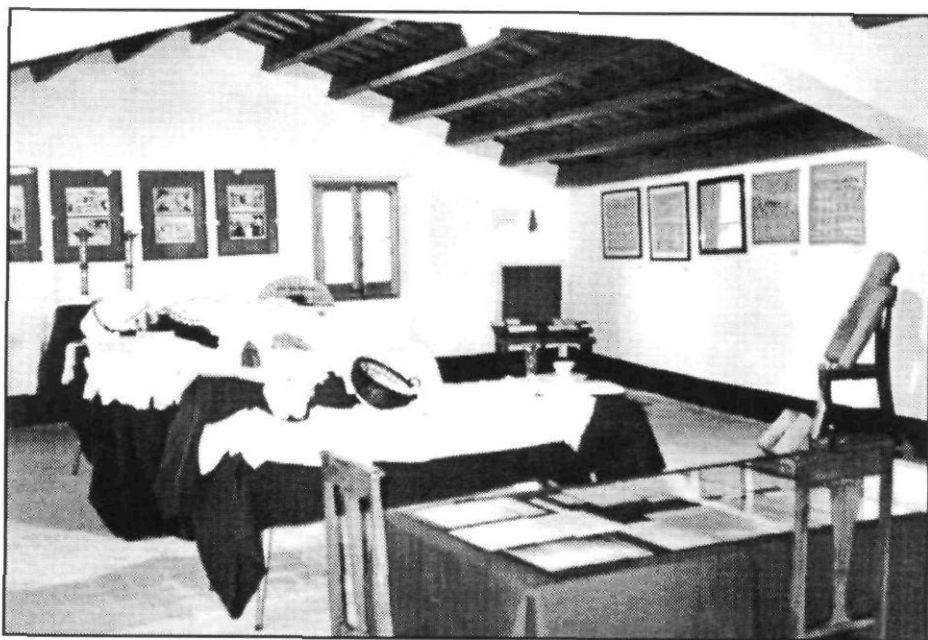

Grups d'alumnes.

(Fotografies cedides per Jacinta Mascaró i Mas).

Dos grups d'exalumnes, que es feien l'aixovar al col·legi.
(Fotografies cedides per Jacinta Mascaró i Mas).

Aspectes de l'exposició dels treballs de les alumnes i exalumnes a l'antic dormitori de les monges. Any 2003 (Arxiu fotogràfic del Museu de Premià de Dalt).

Aspectes de l'exposició dels treballs de les exalumnes a l'antic dormitori de les monges. Any 2003 (Arxiu fotogràfic del Museu de Premià de Dalt).